

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

SKRIVELSE
2023-01-25

Ärendenummer:
NV- 09917-21

Naturvårdsverkets arbete med miljöprocesser

Redovisning av ett regeringsuppdrag

Innehåll

SAMMANFATTNING	3
1. INLEDNING	4
1.1 Uppdraget	4
1.2 Genomförande	4
1.3 Avgränsningar	6
1.4 Andra uppdrag och utredningar	7
2. NATURVÅRDSVERKETS ANSVAR OCH ARBETSSÄTT I DE AKTUELLA ANSÖKNINGSÄRENDENA	9
2.1 Olika instanser prövar olika ärenden	9
2.2 Naturvårdsverkets roll i ansökningsärendena	9
2.3 De olika skedena där Naturvårdsverket kan delta	10
2.4 Naturvårdsverkets arbetssätt	12
2.5 Naturvårdsverket samverkar med andra myndigheter	14
3. KARTLÄGGNING AV NATURVÅRDSVERKETS DELTAGANDE	16
3.1 Sammanställning av ärenden som Naturvårdsverket arbetat aktivt med	16
3.2 Intervjuer om Naturvårdsverkets deltagande	19
3.3 Slutsatser om Naturvårdsverkets deltagande	22
4. NATURVÅRDSVERKETS FORTSATTA ARBETE	26
4.1 Kommunikation	26
4.2 Ändring av rutiner	27
4.3 Agerande vid samråd och förhandlingar	28
KÄLLFÖRTECKNING	30

Sammanfattning

Naturvårdsverket fick i regleringsbrevet för 2022 i uppdrag att utvärdera hur myndigheten arbetar med att komma in tidigt i processer i enlighet med 3 § förordning (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket. Vidare består uppdraget i att myndigheten ska utveckla effektiva och förutsägbara metoder och samverkansformer för genomförandet av myndighetens uppgift enligt 3 §.

Naturvårdsverket har genomfört en kartläggning av vårt deltagande i berörda ansökningsprocesser. Inom ramen för uppdraget har vi genomfört intervjuer med domare vid mark- och miljödomstolar, strategiska miljöchefsgruppen på länsstyrelserna och tre branschorganisationer. Vi har även gjort en sammanställning av ansökningsärenden enligt 9 och 11 kap. miljöbalken som Naturvårdsverket arbetade aktivt med under år 2019.

Kartläggningen visar att Naturvårdsverket redan idag arbetar strukturerat utifrån särskilda processer för prioritering och handläggning av aktuella ärenden. Vi kan konstatera att Naturvårdsverket generellt deltar tidigt i de ärenden vi prioriterar, det vill säga i samrådsskedet. I de fall myndigheten har kommit in i senare i processen finns det oftast naturliga och ärendespecifika anledningar, så som ändrad möjlighet att prioritera ärendet eller att Naturvårdsverket har tagit fram vägledning efter samrådet som berör ärendet. Det kan även konstateras att samverkan med andra myndigheter sker löpande för att hantera frågor som gränsar till flera myndigheters ansvarsområde och åstadkomma samordning och ett effektivt nyttjande av statens resurser.

Naturvårdsverket bedömer att genom att fortsätta utveckla vårt arbetssätt kan vi ytterligare effektivisera deltagandet. Vi har identifierat tre områden där vi avser att fortsätta utveckla arbetet för att möta slutsatserna av kartläggningen. Områdena är kommunikation, ändring av rutiner samt agerande vid samråd och förhandlingar.

1. Inledning

1.1 Uppdraget

Naturvårdsverket fick i regleringsbrevet för 2022¹ i uppdrag att utvärdera hur myndigheten arbetar med att komma in tidigt i processer i enlighet med 3 § förordning (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket (Naturvårdsverkets instruktion). Vidare består uppdraget i att myndigheten ska utveckla effektiva och förutsägbara metoder och samverkansformer för genomförandet av myndighetens uppgift enligt 3 §. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 31 januari 2023.

1.2 Genomförande

I 3 § 1 och 2 i Naturvårdsverkets instruktion anges att myndigheten inom sitt ansvarsområde särskilt ska *bevaka allmänna miljöintressen i mål och ärenden där miljöbalken tillämpas och som handläggs hos myndigheter och domstolar samt lämna Naturvårdsverkets synpunkter tidigt i processen samt delta i miljöprövningar som gäller frågor som är principiellt viktiga eller har stor betydelse för miljön.*² I dialog med dåvarande Miljödepartementet³ tydliggjordes det att det är dessa punkter som uppdragsbeskrivningen syftar på.

För att få en bild av hur Naturvårdsverket idag arbetar med att komma in tidigt i processer i enlighet med 3 § 1 och 2 Naturvårdsverkets instruktion har vi inom regeringsuppdraget dels tagit fram en beskrivning över Naturvårdsverkets ansvar samt rutiner och arbetssätt i de aktuella processerna, dels kartlagt Naturvårdsverkets deltagande.

Beskrivningen av myndighetens ansvar och arbetssätt har tagits fram bland annat utifrån myndighetens interna styrdokument för hur Naturvårdsverket ska arbeta med dessa processer samt genom samtal med handläggare på myndigheten. Bakgrundsbeskrivningen redovisas i kapitel 2.

Kartläggningen av Naturvårdsverkets deltagande utgår från två moment:

- Vår sammanställning består av vilka ansökningsärenden enligt 9 och 11 kap. miljöbalken som Naturvårdsverket arbetat aktivt med under år 2019. Sammanställningen visar om Naturvårdsverket har deltagit i det

---

¹ Regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Naturvårdsverket. Regeringsbeslut 2021-12-22. Tillgängligt via: <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=22200> [2022-09-28]

² Notera att Naturvårdsverkets instruktion har ändrats sedan regeringsuppdraget gavs. Tidigare var detta 3 § punkt 3 och 4. Den enda justering av text som gjorts i de två punkterna är att "miljövärdintressen" bytts till "miljöintressen" i första punkten.

³ Vid årsskiftet 2022/2023 genomfördes en departementsombildning där det tidigare Miljödepartementet numera ingår i Klimat- och näringslivsdepartementet.

inledande skedet av processen, samrådsfasen, eller först senare, vilket även ger en övergripande bild av när Naturvårdsverket vanligtvis deltar i dessa processer. Vi har också fördjupat oss i vissa ärenden där myndigheten har kommit in först i ett senare skede, det vill säga efter att verksamhetsutövaren har lämnat in ansökan. Se kapitel 1.

- Semistrukturerade intervjuer med berörda aktörer, i syfte att belysa hur andra parter uppfattar att Naturvårdsverket deltar i dessa processer. Vi har framför allt inhämtat synpunkter om när myndigheten uppfattas komma in i processerna och vilken roll myndigheten förväntas ha. Se kapitel 3.2.

Utifrån informationen från ovanstående två moment har vi dragit slutsatser om hur Naturvårdsverket arbetar med att komma in tidigt i processerna. Dessa redovisar vi i kapitel 3.3.

Slutligen har vi med bred intern samverkan arbetat fram förslag på hur myndigheten kan utveckla sitt arbete med dessa processer framgent. Förslagen baseras på kartläggningen och de slutsatser som dragits, och redovisas i kapitel 4.

Extern dialog

Inom regeringsuppdraget har intervjuer genomförts med

- två domare på olika mark- och miljödomstolar
- strategiska miljöchefsgruppen inom länsstyrelserna, som är en sammansättning av chefer för enheter som hanterar miljöprövningar
- branschorganisationen Svemin – gruvor, mineral- och metallproducenter i Sverige
- branschorganisationen IKEM – innovations- och kemiindustrierna i Sverige
- branschorganisationen Skogsindustrierna – massa-, pappers- och den trämekaniska industrin

Aktörerna representerar tillsammans en betydande del av de parter som berörs i de aktuella ansökningsärendena.⁴ Syftet med samtalen med aktörerna är att få en bättre förståelse av hur de uppfattar myndighetens agerande i prövningsprocesserna och eventuell kritik.

Organisation

Uppdraget har genomförts av Naturvårdsverket. I projektets arbetsgrupp har Ulrika Isberg Bondemark, Hanna Sofia Johansson, Liisa Seim Sehr, Petter Larsson Garcia, Lisa Forsberg, Lena Lidmark och Emma Mogren (projektledare) deltagit. Styrgruppen har bestått av enhetschefer för Industrienheten, Kunskapssamordningsenheten och Regeringsuppdragsenheten. Enhetschefer från

---

⁴ Ytterligare aktörer (både myndigheter och branschorganisationer) har tillfrågats om att delta vid upprepade tillfällen, men då respons uteblivit har intervjuer inte genomförts.

Miljöskydds enheten och Naturskydds enheten samt chefsjuristen har adjungerats till styrgruppen.

Beslut om denna redovisning har fattats av generaldirektör Björn Risinger genom beslut den 23 januari 2023 (NV-09917-21).

1.3 Avgränsningar

Genomförandet, och redovisningen, av uppdraget vilar på följande avgränsningar:

- Processer som har studerats närmre inom uppdraget omfattar ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet enligt 9 och 11 kap. miljöbalken som görs vid mark- och miljödomstol eller miljöprövningsdelegation (i denna redovisning benämnda som *ansökningsärenden*). Avgränsningen innebär att verksamheter och åtgärder som omfattas av tillståndsplikt ingår, medan verksamheter och åtgärder som förprövas genom krav på anmälan inte ingår. Inte heller tillståndsprövningar enligt annan författning eller exempelvis prövningar av Natura 2000-tillstånd ingår. Denna avgränsning motiverar Naturvårdsverket med att vi i dialog med dåvarande Miljödepartementet har uppfattat att det främst är dessa miljöprövningar uppdraget syftar till att utvärdera och utveckla.
- I samband med att en prövningsmyndighet meddelar tillstånd förekommer att vissa frågor skjuts upp under en så kallad prövotid, vilket innebär att prövningsmyndigheten vid ett senare tillfälle har att slutligt avgöra dem. Denna senare prövning, när den uppskjutna frågan ska slutligt avgöras, har inte inkluderats eftersom verksamhetsutövaren i dessa fall redan har fått tillstånd att bedriva sin verksamhet och något samråd inte sker inför den prövningen.
- Begreppet *tidigt* i relation till deltagande i dessa processer har ingen allmänt vedertagen definition. Utifrån de dialoger och den dokumentanalys av interna styrdokument som vi har genomfört inom ramen för uppdraget så konstaterar vi att ett tidigt deltagande är när Naturvårdsverket deltar i samrådet eller innan samrådet.
- Arbetet inom regeringsuppdraget utgår från nuvarande regelverk. I dialogerna med aktörerna har det framkommit upplevda utmaningar med miljöprocessen så som den är reglerad idag. Vi kommer inte komma till rätta med utmaningar som finns i miljöprövningsprocessen med det fortsatta arbete som Naturvårdsverket identifierat inom ramen för detta regeringsuppdrag. Ändringar av själva processen har däremot uppmärksammats i flera andra utredningar och förslag finns för att framför allt korta ner tiden mellan ansökan och beslut om tillstånd. Det är förändringar som Naturvårdsverket inte rör över men fortlöpande bidrar i arbetet med, exempelvis som expertmyndighet och som remissinstans.

1.4 Andra uppdrag och utredningar

Det pågår för närvarande både nationellt och inom Europeiska unionen ett flertal initiativ för att korta provningsprocesser och göra dem mer effektiva. Några av initiativen har redovisats i närtid, medan andra fortlöper. Vårt uppdrag är ett av dessa initiativ och bör ses som en del i detta pågående arbete.

Några av de nyligen redovisade utredningarna och uppdragen samt antagna förslagen är:

- SOU 2022:33 Om provning och omprovning – en del av den gröna omställningen (Miljöprovningensutredningen): Utredningen syftade till att utreda om nuvarande system för miljöprovning kan moderniseras och bli mer effektivt (dir. 2020:86). Utredningen redovisades i juni 2022.
- SOU 2022:21 Rätt för klimatet (Klimaträttsutredningen): Utredningen syftade till att se över all relevant svensk lagstiftning så att det klimatpolitiska ramverket får genomslag (dir. 2019:101). Delbetänkandet En klimatanpassad miljöbalk för samtiden och framtiden (SOU 2021:21) lämnades den 31 mars 2021. Regeringen beslutade därefter den 23 juni 2021 att ge utredaren i uppdrag att utreda möjligheten att väga klimatnytta mot negativ påverkan på människors hälsa och miljön, genom en särskild avvägningsregel i miljöbalken eller på annat sätt, och lämna nödvändiga författningsförslag (dir. 2021:50). Uppdragen slutredovisades i maj 2022.
- Regeringsuppdrag att samla in och analysera statistik för miljöstillståndsprovningen för år 2021:⁵ Domstolsverket, länsstyrelserna och Naturvårdsverket fick ett gemensamt uppdrag av regeringen att samla in, sammanställa, analysera och presentera statistik för miljöstillståndsprovningen för år 2021. Uppdraget redovisades i maj 2022.
- Regeringsuppdrag om myndighetsgemensam vägledning för miljöprovning och miljöbedömning:⁶ Naturvårdsverket fick i uppdrag att genomföra en förstudie om förutsättningar för att utveckla en myndighetsgemensam vägledning för miljöstillståndsprovningen och miljöbedömningsprocessen. Uppdraget redovisades i juni 2022.
- Mot bakgrund av världsläget och de höga energipriserna antog Europeiska unionens råd i december 2022 en förordning med tillfälliga extraordinära regler för att påskynda utbyggnaden av förnybar energi.⁷ Förordningen omfattar maximala tidsfrister för tillståndsprocesser för

⁵ Tillgänglig via: <https://www.naturvardsverket.se/om-oss/regeringsuppdrag/slutredovisade-regeringsuppdrag/uppdrag-att-samla-in-och-analysera-statistik-for-miljotillstandsprovningen-for-ar-2021/> [2022-09-29]

⁶ Tillgänglig via: <https://www.naturvardsverket.se/om-oss/regeringsuppdrag/slutredovisade-regeringsuppdrag/utvecklad-vaegledning-om-miljoprovning-och-miljobedomning/> [2022-09-29]

⁷ Rådets förordning (EU) 2022/2577 av den 22 december 2022 om fastställande av en ram för att påskynda utbyggnaden av förnybar energi. Tillgänglig via: [Publications Office \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022R2577) [2022-12-30]

solenergiutrustning, uppgradering av befintliga anläggningar för förnybar energi och inrättande av värmepumpar. Förordningen innehåller även en presumtion om att projekt för förnybar energi ska anses vara av överordnat allmänintresse och av vikt för människors hälsa och säkerhet vid tillämpning av vissa bestämmelser om undantag i bland annat art- och habitatdirektivet⁸. Förordningen är från ikraftträdandet direkt tillämplig i medlemsstaterna.

Några av de pågående utredningarna och förslagen är:

- Regeringsuppdrag att utveckla metoder och samverkansformer för samråd om projekt som syftar till minskad miljö- och klimatpåverkan:⁹ Länsstyrelserna har fått i uppdrag att utvärdera nuvarande samrådsförfarande och utveckla metoder och samverkansformer som främjar en effektiv samrådsprocess enligt miljöbalken med avsikt att påskynda projekt som syftar till minskad miljö- och klimatpåverkan. Uppdraget ska slutredovisas den 31 december 2023.
- Regeringens roll som prövningsmyndighet i en modern och effektiv miljöprovning:¹⁰ I april 2022 tillsatte regeringen en särskild utredare för att utreda regeringens roll som överinstans på vissa delar av miljöområdet. Syftet är att åstadkomma en prövningsordning som innebär att regeringen endast är överinstans om frågan som ska prövas rymmer tydliga politiska avvägningar. Uppdraget ska redovisas senast 30 juni 2023.
- Som en del av RePowerEU-planen¹¹ för att inom EU minska beroendet av import av fossila bränslen från Ryssland och påskynda den gröna omställningen presenterade EU-kommissionen i maj 2022 förslag till revideringar i bland annat direktiv (EU) 2018/2001 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor.¹² Kommissionen föreslår bland annat ett reviderat tillståndsförfarande för förnybar energi och nätanslutningar som innebär att medlemsstaterna ska identifiera och miljöbedöma områden där sådana anläggningar snabbt kan få nödvändiga tillstånd utan individuell miljöbedömning. Förslaget är föremål för fortsatt behandling på EU-nivå.

---

⁸ Direktiv 92/43/EEG

⁹ Tillgänglig via:

<https://www.regeringen.se/4a5994/contentassets/a857219b939d4be194b3b0a160185cf2/uppdrag-att-utveckla-metoder-och-samverkansformer-for-samrad-om-projekt-som-syftar-till-minskad-miljo--och-klimatpaverkan.pdf> [2022-09-29]

¹⁰ Tillgänglig via:

https://www.regeringen.se/496489/contentassets/86e7dcebe40e47faae63f97123434b42/2022_26-kommittedirektiv-regeringens-roll-som-provningsmyndighet-i-en-modern-och-effektiv-miljoprovnig.pdf [2022-10-27]

¹¹ Tillgänglig via: [EUR-Lex - 52022DC0230 - SV - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022DC0230&from=EN) [2022-12-30]

¹² Tillgänglig via: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022PC0222&from=EN> [2022-12-30]

2. Naturvårdsverkets ansvar och arbetssätt i de aktuella ansökningsärendena

I det här kapitlet ger vi en beskrivning av vilket ansvar och arbetssätt som Naturvårdsverket har i de aktuella ansökningsärendena.

För att bedriva vissa typer av miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet krävs det tillstånd enligt miljöbalken. Bestämmelser om miljöfarlig verksamhet, exempelvis rörande tillståndsplikt, finns i 9 kap. miljöbalken, miljöprövningsförordningen (2013:251) och förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Bestämmelser om vattenverksamhet finns i 11 kap. miljöbalken och lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

2.1 Olika instanser prövar olika ärenden

Vad gäller miljöfarlig verksamhet prövas de typiskt sett mest miljöpåverkande verksamheterna i mark- och miljödomstolen som första instans. De verksamheterna kallas A-verksamheter (1 kap. 6 § första stycket miljöprövningsförordningen). Även frågan om tillstånd till vattenverksamhet prövas av mark- och miljödomstolen som första instans. Målen i domstol kallas för ansökningsmål och det är vanligtvis i dessa mål som Naturvårdsverket deltar.

Andra miljöfarliga verksamheter som omfattas av tillståndsplikt prövas i stället av länsstyrelsens miljöprövningsdelegation som första instans. De kallas B-verksamheter (1 kap. 6 § andra stycket miljöprövningsförordningen). Det handlar exempelvis om ansökan om tillstånd till vindkraftsanläggningar på land eller, när det gäller vattenverksamhet, tillstånd till markavvattning. I dessa ärenden deltar Naturvårdsverket mer sällan.

2.2 Naturvårdsverkets roll i ansökningsärendena

I 22 kap. 6 § miljöbalken regleras att det är kommun och fem statliga myndigheter som har talerätt i ansökningsmål. Naturvårdsverket är en av dessa myndigheter. Det innebär att myndigheten ska, när det behövs, föra talan i målet för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen. I Naturvårdsverkets instruktion anges i 3 § 1 och 2 att Naturvårdsverket, inom myndighetens ansvarsområde, särskilt ska

bevaka allmänna miljövårdsintressen i mål och ärenden där miljöbalken tillämpas. Vi ska också delta i miljöprövningar som gäller frågor som är principiellt viktiga eller har stor betydelse för miljön. Prövningsmyndigheten kan också vända sig direkt till Naturvårdsverket med specifika frågor. I de fallen begränsas yttrandet oftast till de ställda frågorna men i övriga fall avgör Naturvårdsverket i vilken grad deltagande sker.

Naturvårdsverket kan ha följande roller i tillståndsprocesser:

- agera part i ett mål eller ärende, vilket exempelvis innebär att vi kan framställa yrkanden och överklaga avgöranden,
- vara remissinstans, vilket innebär att myndigheten svarar på prövningsmyndighetens remiss, som kan vara generell eller bestå av en eller flera specifika frågor.

2.3 De olika skedena där Naturvårdsverket kan delta

Handläggningen av ansökningsärendena kan delas in i faserna samråd, ansökan till domstol eller miljöprövningsdelegation, kungörelse, skriftväxling, huvudförhandling eller sammanträde, dom eller beslut, överklagande, och laga kraft. Flera av stegen är desamma oavsett om ansökan lämnas till mark- och miljödomstolen eller till miljöprövningsdelegationen.

Naturvårdsverket har möjlighet att delta i samtliga delar av processen. Detta innebär att Naturvårdsverket kan delta i samrådet, när prövningsmyndigheten prövar ansökan och vid en överprövning. Deltagandet kan ske genom skriftliga yttranden och deltagande vid samrådsmöte, muntlig förberedelse och huvudförhandling.

Samråd

Processen inleds med ett samråd. Den verksamhetsutövare som har för avsikt att starta eller ändra en verksamhet ska först samråda med bland annat myndigheter och särskilt berörda¹³. Naturvårdsverket kan delta i samrådsprocessen genom att yttra sig skriftligen, delta på samrådsmöten eller göra båda delarna. Ett syfte med samrådsprocessen är att verksamhetsutövaren ska få hjälp av samrådande parter att identifiera de miljökonsekvenser som den planerade åtgärden eller verksamheten kan tänkas leda till, så att verksamhetsutövaren får möjlighet att i ett tidigt skede agera på detta vilket därigenom minskar sannolikheten för att prövningsmyndigheten i ett senare skede ålägger verksamhetsutövaren att komplettera ansökan.

---

¹³ 6 kap. 24 § första stycket punkt 2 och 6 kap. 30 § första stycket miljöbalken. Samrådet sker vanligtvis med bland annat personer som bor i närheten av den planerade verksamheten och miljöorganisationer.

Ansökan

Efter samrådet tar verksamhetsutövaren fram ansökan om tillstånd och miljökonsekvensbeskrivning som lämnas in till mark- och miljödomstolen eller miljöprövningsdelegationen.

Prövningsmyndigheten börjar med att bedöma om innehållet i ansökningshandlingarna är tillräckligt som beslutsunderlag. För att avgöra detta kan prövningsmyndigheten inleda med en kortare remissrunda där de inhämtar bland annat Naturvårdsverkets synpunkter på om ansökan behöver kompletteras. Prövningsmyndigheten kan förelägga verksamhetsutövaren att komplettera ansökan, om prövningsmyndigheten anser att ansökan inte är komplett. Om komplettering inte sker kan ansökan komma att avvisas (22 kap. 2 § andra stycket miljöbalken och 19 kap. 5 § miljöbalken). Det betyder i så fall att den inte prövas i sak.

Kungörelse och skriftlig handläggning av målet

Om en ansökan tas upp till prövning ska prövningsmyndigheten kungöra ansökan för att informera berörda myndigheter och enskilda om den pågående processen. Ett exemplar av ansökningshandlingarna och av kungörelsen ska av mark- och miljödomstolen skickas till Naturvårdsverket som då får möjlighet att bevaka miljöintressen och andra allmänna intressen. Även vid handläggningen av en ansökan hos miljöprövningsdelegationen ska ett meddelande om ansökan skickas till Naturvårdsverket. Det innebär att även om prövningsmyndigheten inte har berett Naturvårdsverket möjlighet att yttra sig tidigare om behov av komplettering så får myndigheten del av ansökan här. Naturvårdsverket har möjlighet att lämna skriftliga yttranden över ansökan som verksamhetsutövaren får möjlighet att bemöta.

Prövningsmyndigheten behöver ta ställning till samtliga synpunkter som framförs oavsett om de kommer från myndigheter, organisationer eller allmänheten. Prövningsmyndigheten har också ett eget ansvar för att se till att utredningen är tillräcklig.

Huvudförhandling

När målet är tillräckligt utrett kallar mark- och miljödomstolen oftast till huvudförhandling. Vid huvudförhandlingen redogör verksamhetsutövaren för ansökan, vilka omgivningsförhållandena är och förväntade olägenheter som verksamheten eller åtgärden kan medföra. Myndigheter och andra närvarande ges tillfälle att ställa frågor och lämna synpunkter. Naturvårdsverket redogör för sin inställning och skälen till den. Ofta hålls syn på platsen för den tilltänkta verksamheten i samband med huvudförhandlingen.

I miljöprövningsdelegationen finns inte motsvarande krav på huvudförhandling som det finns för mark- och miljödomstolen. Miljöprövningsdelegationen ska hålla sammanträde och besiktning på platsen om det behövs för utredningen i ärendet. Naturvårdsverkets erfarenhet är att det i praktiken är ovanligt att muntliga sammanträden hålls i miljöprövningsdelegationen.

Dom eller beslut

Frågan om verksamhetsutövaren får det sökta tillståndet eller inte avgörs genom att mark- och miljödomstolen meddelar en dom. I miljöprövningsdelegationen avgörs frågan genom ett beslut.

Naturvårdsverket har rätt att överklaga meddelade tillståndsdomar och beslut. För att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ett överklagande krävs att domstolen meddelar prövningstillstånd.

Laga kraft

När dom eller beslut vinner laga kraft innebär det att avgörandet inte längre kan överklagas till högre instans. En dom eller ett beslut som är överklagbart vinner laga kraft när tiden för överklagande har gått ut och ingen har överklagat domen eller beslutet.

2.4 Naturvårdsverkets arbetsätt

Organisationen hos Naturvårdsverket

AVDELNINGEN FÖR PLANERING, PRÖVNING OCH TILLSYN

Den 1 maj 2022 genomförde Naturvårdsverket en organisationsförändring. Syftet var bland annat att ge Naturvårdsverket förutsättningar för en kraftsamling inom sådan verksamhet som är föremål för regeringens budgetsatsningar. En sådan satsning var en effektiv tillståndsprövning och tillsynsvägledning för en grön omställning.

I samband med justeringen av organisationen bildades en ny avdelning för planering, prövning och tillsyn. En effekt därav är att de enheter som arbetar med tillståndsprövningar nu samlas på samma avdelning. Genom att kompetensen samlas underlättas samordning av Naturvårdsverkets insatser och förutsättningarna ökar för effektivt nyttjande av tillgängliga resurser. På avdelningen för planering, prövning och tillsyn finns idag åtta enheter, där sju arbetar med prövning av olika frågor och en arbetar med tillsynsfrågor. Miljöjuridisk kompetens finns på sex av enheterna.

ARBETGRUPPER FÖR ARBETE MED PRÖVNINGÄRENDEN

Arbetet med prövningsärenden bedrivs i huvudsak i arbetsgrupper med olika kompetenser, exempelvis i form av miljöjurister, ingenjörer och naturvetare. Idag finns 17 arbetsgrupper. För vissa ärenden finns dock ingen uttrycklig arbetsgrupp utan enskilda handläggare tar emot inkommande ärenden. Vid behov sätts då en arbetsgrupp samman för det enskilda ärendet.

Prioritering av vilka ärenden Naturvårdsverket ska engagera sig i

Som vi beskriver i kapitel 2.2 kan Naturvårdsverket agera som part eller yttra sig i egenskap av remissmyndighet i prövningsärenden. Naturvårdsverket yttrar sig i normalfallet som remissmyndighet på begäran av Mark- och miljööverdomstolen. Vid remissförfrågningar från andra prövningsmyndigheter gör Naturvårdsverket en bedömning från fall till fall. I detta avsnitt ger vi en närmare beskrivning av Naturvårdsverkets urval av vilka prövningsärenden myndigheten går in som part i.

Eftersom arbetet med tillståndsprövningar är resurskrävande och ett stort antal ärenden kommer in varje år har Naturvårdsverket tagit fram riktlinjer för urval och handläggning av prövningsärenden. De olika stegen i urval och arbete med de ärenden vi väljer att prioritera sker enligt följande:

- *Grovgallring*: en första gallring innebär att ärenden som vi konsekvent väljer att avstå från att delta i gallras bort. Arbetet utförs av administratörer utifrån särskilda grovgallringsinstruktioner. Vid behov görs grovgallringen i samråd med chef för någon av prövningsenheterna.
- *Andra gallring*: Efter grovgallringen hamnar kvarvarande ärenden i de arbetsgrupper som arbetar med prövning. I vissa arbetsgrupper sker det en andra gallring utifrån inom arbetsgruppen fastställda kriterier.
- De ärenden som återstår diskuteras i arbetsgruppen utefter gruppens samlade kompetens och Naturvårdsverkets prioriteringskriterier. Prioriteringskriterierna är styrande för verksamheten och ligger till grund för vilka prövningsärenden vi engagerar oss i som part och vilka frågor vi driver. För att möjliggöra att Naturvårdsverket kan gå in tidigt i prövningsärendena som prioriteras strävar vi efter att granska ärendena så snart det är möjligt. Om gruppen bedömer att ett ärende bör prioriteras stäms det av med respektive enhetschef. Om ärendet är av principiell karaktär eller av större betydelse ska avstämning även ske med generaldirektören. Avgörandet av vilka ärenden myndigheten ska gå in i avgörs alltså utifrån flera kompetenser och efter att flera personer fått vetskap om ärendena.

Utgångspunkten för vilka prövningsärenden Naturvårdsverket går in i är att insatsen ska leda till förbättringar i miljön och att miljömålen nås.

Prioriteringskriterierna innebär sammanfattningsvis att det talar för att Naturvårdsverket bör gå in som part i en prövning om det är fråga om exempelvis

- verksamhet eller åtgärd som har stor negativ miljö- och/eller hälsopåverkan med avseende på utsläpp till luft, vatten eller mark
- verksamhet eller åtgärd som riskerar att medföra skada på skyddade habitat eller arter i Natura 2000-område
- nyetablering eller utökning av verksamhet/projekt som innebär väsentlig förlust av biologisk mångfald

- verksamhet eller åtgärd som kan ifrågasättas ur ett hushållnings- eller kretsloppsperspektiv
- ärendet berörs av ny lagstiftning av betydelse eller en fråga där rättstillämpningen är spretig eller oklar.

Utöver prioriteringskriterierna kan urvalet påverkas av övergripande prioriteringar som gäller för hela myndigheten i fullgörandet av Naturvårdsverkets uppdrag och de tidsfrister som gäller för andra prioriterade arbetsuppgifter.

Arbetsgruppernas arbetssätt

I ovan nämnda riktlinjer för urval och handläggning av prövningsärenden finns även principer som arbetet vilar mot och som anger hur arbetet i arbetsgrupperna ska gå till. Förutom att prioriteringskriterierna är styrande för verksamheten beskrivs bland annat att:

- Vi ska genom omvärldsbevakning aktivt välja ut de prövningsärenden där vi kan uppnå störst miljönytta med en rimlig arbetsinsats.
- Vi strävar efter att gå in tidigt i prövningsärenden vi prioriterar.
- Vi fullföljer de prövningsärenden som vi engagerat oss i genom alla faser och instanser om det behövs.
- I vår kommunikation är vi tydliga med vilka frågor vi driver och varför.

I arbetet med de ärenden som prioriteras ingår både att ta del av relevant underlag och att se till att rätt kompetenser deltar i arbetet internt samt att vid behov stämma av frågor med andra myndigheter.

2.5 Naturvårdsverket samverkar med andra myndigheter

Det finns flera bestämmelser som ger stöd för att myndigheter, på olika sätt, ska samverka med varandra. I 8 § förvaltningslagen (2017:900) finns ett krav på att myndigheter ska samverka med varandra inom ramen för sitt verksamhetsområde. Varje myndighet avgör i vilken utsträckning de har möjlighet att medverka i olika samverkansinsatser. Genom 6 § myndighetsförordningen (2007:515) har statliga myndigheter givits en större skyldighet att samarbeta både med myndigheter och andra. Samverkan ska inte enbart begränsa sig till nytta för den egna myndigheten utan syfta till att ta tillvara de fördelar som kan vinnas för enskilda samt för staten som helhet. Myndighetsförordningens bestämmelse om samverkan riktar alltså även in sig på att ta tillvara nyttor som kan uppnås för den offentliga förvaltningen som helhet, exempelvis genom att samordna myndigheters verksamhet för att undvika dubbelarbete.¹⁴

---

¹⁴ Naturvårdsverket (2022). Gemensam vägledning för miljöprövning och miljöbedömning – Redovisning av ett regeringsuppdrag. Skrivelse 2022-06-20. Tillgänglig via:

Viktigt i sammanhanget när det gäller samverkan mellan myndigheter är att myndigheter även är fristående i förhållande till andra myndigheter, och de verkar med andra ord inom sitt givna kompetensområde, med stöd av legalitetsprincipen¹⁵.

Utifrån detta har Naturvårdsverket alltså en skyldighet att samverka när Naturvårdsverket deltar i samråd och prövningar av ansökan om tillstånd enligt miljöbalken. Samverkan i tillståndsprocesser sker vanligtvis genom att kontakter tas mellan handläggare på olika myndigheter.

Ibland behöver Naturvårdsverket reglera hur samverkan sker med andra myndigheter. Det görs med hjälp av särskilda överenskommelser. Exempel på överenskommelser om samverkan är de så kallade ramöverenskommelser som träffas med andra myndigheter för att på ett övergripande plan peka ut samarbetsområden mellan myndigheterna. Dessa ramöverenskommelser om samverkan kompletteras ibland med specifika överenskommelser om uppdrag mellan myndigheterna.

<https://www.naturvardsverket.se/contentassets/dbae2074a60b41e78f1a252ecf0593c4/gemensam-vagledning-miljoprovning-miljobedomning.pdf> [2022-09-29]

¹⁵ Legalitetsprincipen kommer till uttryck i 5 § förvaltningslagen (2017:900) och innebär att en myndighet endast får vidta åtgärder som har stöd i rättsordningen

3. Kartläggning av Naturvårdsverkets deltagande

I det här kapitlet redovisar vi den kartläggning av Naturvårdsverkets deltagande i processer i enlighet med 3 § 1 och 2 Naturvårdsverkets instruktion som har genomförts inom ramen för uppdraget.

3.1 Sammanställning av ärenden som Naturvårdsverket arbetat aktivt med

Nedan redovisar vi en sammanställning av vilka ansökningsärenden enligt 9 och 11 kap. miljöbalken som Naturvårdsverket arbetat aktivt med under år 2019. Syftet med sammanställningen är att ge en bild över Naturvårdsverkets deltagande i dessa processer. Sammanställningen visar om myndigheten har deltagit i samrådsfasen eller först senare, vilket ger en övergripande bild av när i processen Naturvårdsverket vanligtvis deltar.

Metod och underlag för sammanställningen

De arbetsgrupper som vi beskriver i kapitel 2 följer själva upp arbetet med prövningsärenden genom att föra en förteckning över de ärenden som Naturvårdsverket deltar i och förteckningen tjänar som underlag för årsredovisningen. Den uppföljningen har vi använt i detta regeringsuppdrag för att göra en sammanställning av Naturvårdsverkets deltagande i de prövningsärenden som är aktuella för detta regeringsuppdrag.

Med uppföljningen som utgångspunkt har vi inom regeringsuppdraget

1. identifierat alla ansökningsärenden enligt 9 och 11 kap. miljöbalken. Det innebär att tillståndsprövningar enligt annan författning eller exempelvis prövningar av Natura 2000-tillstånd har uteslutits från sammanställningen. Även prövotidsärenden och villkorsändringar har exkluderats,
2. gått igenom kvarvarande ärenden för att uppdatera och säkerställa att informationen om vårt deltagande är korrekt. Genomgången har genomförts av handläggare från respektive arbetsgrupp, och
3. fördjupat oss i vissa ärenden där myndigheten har kommit in först i ett senare skede, det vill säga efter det att ansökan har lämnats in, för att förstå bakomliggande orsaker.

Under 2018 infördes nu gällande bestämmelser om miljöbedömningar i miljöbalken. I slutet av 2018 uppdaterades även Naturvårdsverkets interna riktlinjer för Naturvårdsverkets arbete med miljöprövningar. För att dra slutsatser kring hur

Naturvårdsverket deltar i tillståndsprocessen kan en kartläggning av ett år som tidsmässigt ligger allt för nära tidpunkten för genomförandet av kartläggningen öka risken för att prövningsprocessen inte är genomförd. Av dessa skäl har vi i arbetet med uppdraget gjort bedömningen att det är rimligt att kartlägga år 2019 för att få en bild över Naturvårdsverkets deltagande i dessa processer.

En sammanställning av endast ett års aktiva ärenden gör att det inte går att dra allt för långtgående slutsatser. Resultatet har förankrats med både handläggare och chefer utanför projektgruppen för att få en kvalitativ bedömning om rimligheten och igenkännandet i resultaten. Samtidigt kan det noteras att urvalet inte innebär att det bara är Naturvårdsverkets agerande under år 2019 som undersökts genom detta urval, utan aktivitet och passivitet i ärendet innan och efter år 2019 omfattas också.

Aktiva ansökningsärenden, enligt 9 och 11 kap. miljöbalken, under år 2019

Under år 2019 arbetade Naturvårdsverket aktivt med ett femtiotal ansökningsärenden enligt 9 och 11 kap. miljöbalken. Att ärendena är aktiva under år 2019 innebär att processen för ett tillstånd enligt 9 och 11 kap. miljöbalken pågick i något skede; samråd, prövning i första instans eller överklagande. När vi nedan gör en beskrivning av i vilka skeden som Naturvårdsverket har deltagit kan denna aktivitet ha skett under såväl år 2019 som före eller efter detta år. Pågick exempelvis en prövning i mark- och miljödomstolen under år 2019 har vi inom ramen för uppdraget därför undersökt Naturvårdsverkets agerande i prövningen vid mark- och miljödomstolen såväl innan, under och efter år 2019. Vi har också undersökt Naturvårdsverkets agerande under samrådet, oavsett om det ägt rum år 2019 eller tidigare. Slutligen har vi undersökt Naturvårdsverkets agerande i en eventuell överklagandeprocess, oavsett om sådan ägt rum år 2019 eller senare.

OM DE AKTIVA ÄRENDENA

Av de femtiotalet aktiva ansökningsärenden enligt 9 och 11 kap. miljöbalken dominerar ärenden för vindkraft och pappers- och massabruk, följt av ärenden för avloppsreningsanläggningar, täkter och flygplatser. Ärendena är spridda över landet. Platserna för de olika verksamheterna ligger inom 19 av Sveriges 21 län. Flest verksamheter återfinns i Västerbottens och Västra Götalands län, med knappa tio ärenden var. I Norrbottens, Västernorrlands och Skåne län återfinns fyra–fem verksamheter var. I övriga län finns enstaka ärenden.

Av de aktiva ärendena har myndigheten själv valt att delta i drygt 80 procent av ärendena. I några enstaka av dessa fall har domstolen förelagt Naturvårdsverket att yttra sig om ytterligare frågor än de som vi själva valde att yttra oss om. I övriga ärenden har vi förelagts av domstolen att delta trots att vi valt att inte prioritera ärendet.

NATURVÅRDSVERKET DELTAR GENERELLT SETT TIDIGT OCH I FÖRSTA INSTANS

Av de drygt 40 ärenden där myndigheten själv prioriterat att delta har myndigheten varit med i drygt 80 procent av samrådsprocesserna. Vi kan därmed konstatera att vi utifrån kartläggningen generellt deltar tidigt i dessa ärenden. Orsaken till att Naturvårdsverket har kommit in efter samrådsprocessen i de övriga ärendena beskrivs översiktligt längre ner under rubriken *Mål där Naturvårdsverket har deltagit sent*.

Ett trettiotal av de omkring femtio aktiva ärendena har genomgått en prövning i mark- och miljödomstolen som första instans. Naturvårdsverket har deltagit i majoriteten av även dessa ärenden genom att som part ha lämnat skriftliga yttranden och i de flesta fall även genom deltagande vid huvudförhandling. I några fall har vi deltagit i samrådet men sedan valt att inte fortsätta delta i prövningen. I några av de trettiotalet ärenden har Naturvårdsverket deltagit som remissinstans efter föreläggande från domstolen.

I tiotalet av de aktiva ärendena har prövning skett vid miljöprövningsdelegation som första instans. Då sker normalt sett inget muntligt sammanträde, och det går därför inte att fullt ut kartlägga vårt deltagande vid förhandling. I merparten av dessa har vi yttrat oss både vid samråd och prövning i första instans.

MÅNGA ÄRENDEN ÖVERKLAGAS

Knappt trettio av de aktiva ärendena har överklagats av någon part. Det motsvarar knappt 70 procent av alla ärenden som prövats i första instans (och som är med i sammanställningen). Av de ärenden som har överklagats har Naturvårdsverket överklagat knappt hälften. Det är inte ovanligt att de fall som Naturvårdsverket överklagar även överklagas av någon eller några andra aktörer. För fem ärenden har Naturvårdsverket inte deltagit i samråd men deltagit i första instans och sedan överklagat avgörandet, se nedan.

Mål där Naturvårdsverket har deltagit sent

Som vi konstaterar ovan händer det att Naturvårdsverket går in i ärenden efter avslutat samråd, vilket i detta uppdrag har definierats som sent i processen. Av de ärenden som var aktiva under år 2019 har Naturvårdsverket deltagit i mark- och miljödomstolens prövning utan att delta i samrådet i åtta ärenden (av de trettiotal ärenden som genomgått en prövning i mark- och miljödomstol som första instans). I fem av de ärendena har Naturvårdsverket överklagat till Mark- och miljööverdomstolen.

Det kan finnas olika förklaringar till att Naturvårdsverket inte deltog i ett samråd men i mark- och miljödomstolens prövning. Följande förklaringar har identifierats i de fall som Naturvårdsverket gått igenom:

- Naturvårdsverket styr inte över planeringen av prövningsprocesserna och vårt deltagande i miljöprövningar är inte jämnt fördelat över tid. Sökanden styr tidpunkten för samråd och ansökan. Prövningsmyndigheten leder och planerar processen efter att ansökan har kommit in.

Handläggarna i de olika branschgrupperna på Naturvårdsverket som arbetar med prövning kan i viss mån avlasta varandra, men är specialister. Om samrådet äger rum samtidigt som arbetet med andra prövningar är intensivt, kan det behövas en prioritering av hur tillgängliga resurser ska fördelas. Det kan även vara så att andra arbetsuppgifter än prövning kräver insatser. Det kan innebära att Naturvårdsverket inte deltar i samrådet även om det utifrån våra prioriteringskriterier, se kapitel 2.4, skulle vara motiverat för Naturvårdsverket att delta. När ansökan senare lämnats in kan arbetssituationen ha förändrats så att det finns möjlighet för Naturvårdsverket att prioritera uppgiften när prövningsmyndigheten ger oss tillfälle att yttra oss över ansökan, i stället för att avstå. Kontakter med verksamhetsutövarna om när de preliminärt planerar att lämna in en ansökan liksom prövningsmyndigheternas användande av tidplaner underlättar i viss mån planeringen av Naturvårdsverkets arbete. Däremot kan det faktum att vi inte styr över tidsfrister och planering medföra tillfälliga arbetsanhopningar och att andra arbetsuppgifter i stunden behöver prioriteras framför deltagande i ett visst samråd.

- Naturvårdsverket har tagit fram vägledning efter samrådet men innan prövningen i mark- och miljödomstolen och identifierat ett behov av utveckling av praxis på området. Enligt Naturvårdsverkets prioriteringar ska myndigheten som huvudregel inte driva principfrågor i fall där miljönyttan är begränsad. Det kan dock vara fråga om miljönytta i det större perspektivet och på längre sikt och ha betydelse för möjligheten att nå miljömålen även om miljönyttan inte är så stor i det enskilda fallet

Utöver det som framkommit av genomgången kan Naturvårdsverket konstatera att en ytterligare orsak till sent deltagande skulle kunna vara att omständigheter har förändrats från samrådet till prövningstillfället. Det kan exempelvis röra sig om förändrad utformning av den ansökta verksamheten eller att nya uppgifter framkommit.

Oavsett orsak till ett sent deltagande från Naturvårdsverket indikerar kartläggningen att Naturvårdsverket överklagar i mindre utsträckning när myndigheten har deltagit i samrådet. Kartläggningen påvisar därför ett möjligt samband mellan Naturvårdsverkets deltagande och överklagandefrekvens från Naturvårdsverket.

3.2 Intervjuer om Naturvårdsverkets deltagande

Nedan följer en sammanfattning av de intervjuer med externa aktörer (se kapitel 1.2) som vi har genomfört under uppdraget, med fokus på när i processen Naturvårdsverket deltar och hur vi samverkar.

Naturvårdsverket förväntas delta tidigt

Samtliga aktörer vill att Naturvårdsverket ska komma in i samrådsskedet, eller tidigare. Ett aktivt deltagande från expertmyndigheter, inklusive Naturvårdsverket, redan i samrådet anses kunna förkorta och förenkla den efterföljande tillståndsprocessen. Om Naturvårdsverket deltar först i prövningen, som kommer efter samrådsskedet, uppfattar aktörerna det som sent. Om myndigheten kommer in sent kan det generera onödiga negativa konsekvenser, så som utökad tidsåtgång och oväntade och högre kostnader. Det har framkommit att vissa av aktörerna som är verksamhetsutövare upplever tillståndsprocessen som allt för oförutsägbar, bland annat för att det kan komma fler krav i prövningen än vad som framförts under samrådet.

Naturvårdsverket bör främst delta i stora ärenden men fler än idag

Flera av aktörerna, både inom privat och offentlig sektor, framför att de skulle vilja att Naturvårdsverket deltar i fler ärenden än idag. De ärenden som Naturvårdsverket förväntas delta i uppges oftast vara vid tillstånd för anläggningar med förväntad stor miljöpåverkan. Det lyftes även fram av några av de intervjuade aktörerna att de centrala myndigheternas deltagande är viktigt för att få till en jämnare bedömningsgrund över landet genom myndigheternas nationella och internationella erfarenheter. Av den anledningen har det även framkommit en vilja hos en av aktörerna att se mer av Naturvårdsverkets deltagande även i ärenden som är vanligt förekommande.

Några av aktörerna uttrycker även en vilja att tydligare förstå hur Naturvårdsverket väljer vilka ärenden som myndigheten går in i. Det har efterfrågats tydliga rutiner kring detta, eftersom uppfattningen är att det i dagsläget är oklart. Det ger i sin tur en upplevelse av oförutsägbarhet där en del upplever att det kan krävas att enskilda handläggare eller chefer har direktkontakt med varandra för att klargöra prioriteringen av vissa ärenden.

Tydligare yttranden och mer rimliga krav efterfrågas

Vissa av aktörerna förväntar sig att Naturvårdsverket bidrar med information om vilka utredningar som behöver ligga till grund för ansökan och vilka krav som ska uppfyllas. De önskar också att kraven på utredningarna ska vara relevanta och realistiska för att undvika onödig tidsåtgång och kostnader för aktörerna. Naturvårdsverkets argumentation i en enskild fråga ses av några aktörer inte alltid som balanserad mot att det kan uppstå en nytta av den sökta verksamheten för samhället och miljö. Hos någon aktör finns uppfattningen att Naturvårdsverket i vissa ärenden vill driva principiella frågor snarare än ärendespecifika frågor.

Det har även framkommit att några av aktörerna tycker att Naturvårdsverkets yttranden ibland är allt för generellt formulerade för att bidra till en effektiv prövning. Någon aktör tycker vidare att i de fall Naturvårdsverket anser att det finns skäl för ansökan att avvisas kan det ändå vara effektivt att Naturvårdsverket framför synpunkter på ansökan för det fall att den prövas i sak.

Både juridisk och teknisk kompetens efterfrågas

För att kunna ställa rimliga krav och ge ökad förutsägbarhet i processen framför ungefär hälften av de intervjuade aktörerna att Naturvårdsverket måste delta med rätt kompetens i ärenden, och särskilt vikten av miljötekniskt kunnande lyfts fram. De upplever även att det hos Naturvårdsverket finns en variation i teknisk kompetens mellan olika branscher. Det är än fler aktörer som upplever att Naturvårdsverket har gått från att fokusera på miljöteknisk kompetens till att ha mer juridisk kompetens, där ett allt större ansvar för teknisk kompetens har lagts på länsstyrelsen. Den tekniska kompetensen framhålls därmed av flertalet aktörer som viktig tillsammans med det juridiska kunnandet, exempelvis för att Naturvårdsverket ska kunna landa i rimliga krav och begäran om komplettering. När handläggare med god miljöteknisk kompetens deltar så upplever merparten av aktörerna att kvaliteten i hela processen ökar.

Högre grad av vägledning efterfrågas med miljönytta i fokus

En önskan som har lyfts fram av några av aktörerna är att i större utsträckning än idag nå en vägledande dialog och samverkan där Naturvårdsverket och verksamhetsutövare kan sträva efter bästa möjliga utförande tillsammans. Idag uppfattar dessa aktörer att partsrollerna är väl starka där parterna arbetar mot varandra. Dessa aktörer ser även att det skulle vara möjligt för de olika parterna att i större utsträckning i tillståndsprocessen arbeta för sammantaget mer miljömässigt hållbara lösningar och därmed bidra till mer hållbar utveckling, snarare än att fokusera på enskilda miljöaspekter. Risken, menar dessa aktörer, är att en verksamhets investeringar inte blir av om kravställningen för att hantera en enskild aspekt uppfattas ge allt för höga konsekvenser, med minskad total miljönytta som följd.

Ökad tydlighet kring myndigheternas samverkan och roller efterfrågas

Det har framhållits av flertalet aktörer som viktigt med tydliga ansvarsområden mellan olika centrala myndigheter, så att frågor inte hanteras hos flera myndigheter samtidigt. En uppfattning som vissa av aktörerna har är att myndigheterna bör ha pratat ihop sig innan domstolsprövningen så att de tycker samma sak om samma miljöaspekt. Annars blir det otydligt för verksamhetsutövaren vilket underlag som förväntas i processen. Dock har det även påtalats från någon annan aktör att graden av samordning mellan myndigheter inte bör gå allt för långt eftersom det är domstolen som ska väga samman i slutändan. Olika myndigheter kan också behöva ha olika infallsvinklar beroende på vilket uppdrag de har, anger flera av aktörerna.

Av intervjuerna framkommer att vissa av aktörerna tycker att Naturvårdsverket ofta samverkar. De lyfter även fram att det är önskvärt att ha samverkan med metoder som inte grundar sig på personkännedom och kontaktnät, utan att den i högre utsträckning än idag sker på ett mer strukturerat sätt.

3.3 Slutsatser om Naturvårdsverkets deltagande

Utifrån intervjuerna med externa aktörer och Naturvårdsverkets sammanställning av vårt deltagande i ärenden under 2019 kan vi dra vissa slutsatser om hur Naturvårdsverket deltar i ärenden. Dessa slutsatser presenteras nedan och ligger sedan till grund för åtgärderna i kapitel 4.

Tidigt deltagande

De intervjuer med berörda aktörer som utförts inom ramen för uppdraget visar att dessa aktörer förväntar sig att Naturvårdsverket deltar tidigt i tillståndsprocesserna. Det ligger även väl i linje med uppdragsbeskrivningens fokus på Naturvårdsverkets tidiga deltagande, samt 3 § i Naturvårdsverkets instruktion. Sammanställningen över de aktiva ärendena år 2019 visar att Naturvårdsverket redan idag är med tidigt i en majoritet av de ärenden som myndigheten själv prioriterar att delta i. Det finns därmed en diskrepans mellan de intervjuade aktörernas uppfattning och Naturvårdsverkets arbetssätt. Naturvårdsverket ser ett värde i att kommunicera detta, inte minst då det påtalas att Naturvårdsverket kommer in sent i ärenden.

Det förekommer att Naturvårdsverket inte prioriterar ett ärende, det vill säga avstår från att engagera sig i det, men lämnar yttrande i ärendet efter det att prövningsmyndigheten begärt att Naturvårdsverket ska göra det. Det kan handla om att prövningsmyndigheten efterfrågar Naturvårdsverkets expertkunskap i en viss fråga. I dessa fall kommer Naturvårdsverket visserligen in i ett sent skede i processen men orsaken till det är att Naturvårdsverkets engagemang är en följd av att prövningsmyndigheten begärt yttrande från Naturvårdsverket, vilket inte kan ske i ett tidigt skede i processen. Naturvårdsverkets agerande i dessa fall kan därför inte läggas till grund för att Naturvårdsverket skulle anses komma in sent i prövningarna.

Ett deltagande efter föreläggande skulle kunna uppfattas som att Naturvårdsverket borde ha prioriterat deltagande i ärendet. Det ska samtidigt framhållas att förelägganden med riktade frågor till en expertmyndighet kan röra endast specifika frågor, exempelvis av juridisk eller teknisk natur, eller verksamheter som endast ger upphov till begränsad miljöpåverkan. Naturvårdsverkets uppfattning är därför att ett föreläggande i ett ärende som har prioriterats bort inte självklart är att likställa med att Naturvårdsverket prioriterat fel utifrån myndighetens uppdrag. Den nya organisationen, som beskrivs i avsnitt 2.4, med samlad kompetens ger oss även bättre förutsättningar att tillämpa beslutade prioriteringar på ett enhetligt sätt och att identifiera eventuella behov av justeringar i prioriteringarna kopplat till myndighetens uppdrag.

Sammanställningen över Naturvårdsverkets deltagande i aktiva ärenden år 2019 ligger i linje med de rutiner för arbetssätt som myndigheten beslutade om i slutet av år 2018. Naturvårdsverket har bedrivit ett kontinuerligt utvecklingsarbete kring vårt deltagande, bland annat för att komma in tidigare i processen. Flera av de aktiva ärendena startade med samrådsskedet före år 2019 där Naturvårdsverket deltog,

vilket indikerar att Naturvårdsverket har arbetat för att vara med tidigt i processen under en längre tid.

Vilka ärenden Naturvårdsverket deltar i

Våra intervjuer med berörda aktörer visar att Naturvårdsverket förväntas delta i stora och komplexa ärenden och ärenden som kan ge praxis. Det finns också en önskan hos flera av aktörerna om att Naturvårdsverket ska delta i fler ärenden än idag.

Vår sammanställning bekräftar att de ärenden som Naturvårdsverket väljer att delta i bedöms kunna riskera stor miljöpåverkan, eller är av sådan vikt att myndighetens nationella perspektiv kan motivera deltagandet. Det ligger också väl i linje med den prioriteringsordning som myndigheten arbetar efter. Här finns därmed en samsyn mellan de intervjuade aktörernas upplevelse och hur Naturvårdsverket prioriterar bland inkomna ärenden.

Sammanställningen visar att Naturvårdsverket är aktivt i ärenden över hela landet, med en viss koncentration till de nordligaste länen samt Västra Götalands län. Vårt deltagande, som grundas på Naturvårdsverkets kriterier för prioritering av ärenden, är därmed inte jämnt spritt över landet och aktörernas uppfattning av hur vi deltar kan därmed också skifta både geografiskt och mellan olika branscher.

Frågan om att delta i fler ärenden än idag är i första hand en fråga om resurser hos Naturvårdsverket. Möjligheten att vara inne tidigt i processer och delta aktivt i processens alla steg begränsar möjligheten att vara inne i många ärenden. För att Naturvårdsverkets deltagande i dessa processer ska vara värdefullt inom ramen för nuvarande resurser behövs det långtgående prioriteringar av vilka ärenden myndigheten går in i. Det kan av resursskäl vara svårt för Naturvårdsverket att uppfylla de externa aktörernas förväntningar om att vi ska delta i flera ärenden än idag.

Kvalitet i Naturvårdsverkets deltagande

Kartläggningen av 2019 års aktiva ärenden säger inte något om kvalitén i Naturvårdsverkets deltagande, det vill säga hur myndigheten har agerat under samråd eller hur tydliga yttranden har varit. Från de externa aktörer som har hörts inom ramen för uppdraget har förväntningar på mer rimliga krav, mer vägledning i samrådet och tydligare yttranden lyfts återkommande.

Aktörernas bild är att Naturvårdsverket har god juridisk kompetens. Däremot efterfrågas att teknisk kompetens deltar i fler ärenden, och med högre kompetens. Naturvårdsverket konstaterar att i samtliga ärenden där Naturvårdsverket deltar finns teknisk kompetens, i enlighet med de arbetsätt som presenteras i kapitel 2. I ärendena är det komplexa bedömningar som görs och ofrånkomligt att det kan finnas skilda uppfattningar om hur en verksamhet ska regleras på lämpligast sätt. Exempelvis har det framkommit i intervjuerna att Naturvårdsverket kan ställa krav vars rimlighet det inte råder samsyn om mellan verksamhetsutövaren och myndigheten. Naturvårdsverket har förståelse för att verksamhetsutövaren inte fullt ut delar Naturvårdsverkets syn på vilket underlag som krävs, hur en verksamhet

ska regleras på lämpligast sätt och många gånger handlar det om komplexa bedömningar där hänsyn behöver tas till en rad olika faktorer. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att Naturvårdsverkets uppgift är att framföra de krav på underlaget och verksamheten som Naturvårdsverket bedömer är motiverat utifrån miljöbalken.

En reflektion som vi gör är att resultatet av intervjuerna endast visar förväntningar från de aktörer som vi pratat med. Förväntningar från andra aktörer, som andra branschorganisationer, myndigheter som ofta deltar i prövningar eller allmänhetens förväntningar, saknas därför i denna redovisning. Naturvårdsverkets erfarenhet är att den berörda allmänheten i form av exempelvis närboende generellt sett ofta har en annan uppfattning än verksamhetsutövaren på vad som är en acceptabel omgivningspåverkan och lämplig lokalisering. I dessa fall leder det till att de närboende också har en annan uppfattning av vad som är rimliga krav på en verksamhet. Naturvårdsverkets erfarenhet är att sådana krav generellt sett oftast är mer strikta än de krav som Naturvårdsverket anser vara rimliga att ställa.

Motsvarande resonemang gäller generellt sett också när allmänheten engagerar sig genom ideella miljöorganisationer. Det är därför viktigt att föra fram att när vissa representanter från näringslivet resonerar kring att Naturvårdsverkets bedömningar och krav på utredningar är orimliga i den meningen att de är för hårda menar allmänheten ofta motsatsen, att kravställningen från Naturvårdsverket är allt för låg. Naturvårdsverkets uppgift i en prövning är att utifrån det skriftliga underlaget och vad som i övrigt har framkommit i ärendet göra en självständig bedömning av hur en ansökt verksamhet utifrån det miljörättsliga regelverket behöver regleras.

Aktörernas efterfrågan på mer vägledning ser Naturvårdsverket är förståelig bland annat utifrån det vägledningsansvar Naturvårdsverket har rörande tillsyn. Idag händer det att Naturvårdsverket ger vägledning i ärenden, exempelvis rörande underlag i samråd. Naturvårdsverket har dock konstaterat att det finns oklarheter rörande möjligheten till att ge mer strukturerad vägledning, se avsnitt 2.5.

Naturvårdsverket har ett löpande kvalitetsförbättrande arbete rörande exempelvis utformning av yttranden. Sådant kvalitetsarbete kan och bör alltid fortsätta att utvecklas.

Samverkan med andra myndigheter

I intervjuerna med externa aktörer har det framförts vissa synpunkter om att Naturvårdsverket förväntas vara samstämmigt med andra myndigheter.

Såsom anges i kapitel 2.2 ovan har några myndigheter talerätt enligt 22 kap 6 § miljöbalken. Naturvårdsverket har förståelse för att det kan uppfattas som otydligt om staten talar med olika röster i samma ärende. Samtidigt är det just myndigheternas olika roller och perspektiv som gör att miljöintressena kan bevakas på ett så heltäckande sätt som möjligt.

Exempelvis innebär Naturvårdsverkets roll som central miljömyndighet en möjlighet till ett nationellt helhetsperspektiv, medan länsstyrelsen bidrar med ett regionalt perspektiv. Det är även viktigt att ha i åtanke att det är prövningsmyndighetens roll att göra en sammanvägd bedömning. Den

sammanvägningen anser Naturvårdsverket inte bör göras mellan olika myndigheter utanför den offentliga prövningsprocessen. Däremot håller vi med om att olika myndigheter inte ska dubbelarbeta i onödan, både av resursskäl och för att skapa tydlighet och enkelhet. Kunskapsutbyte mellan myndigheter sker redan idag, vilket även uppmärksammades i intervjuerna.

För att en heltäckande bevakning av miljöintressena ska uppnås och resurser samtidigt användas på ett effektivt sätt bör en utgångspunkt vara att myndigheterna ska komplettera varandra och bidra med sina respektive perspektiv, inte dubblera sina arbetsinsatser. För att hantera gränsdragningsfrågor och åstadkomma samordning och ett effektivt nyttjande av statens resurser är samverkan mellan myndigheterna en viktig pusselbit.

Av både 8 § förvaltningslagen (2017:900) och 6 § myndighetsförordningen (2007:515) framgår att myndigheter ska samverka. De mest centrala myndigheterna för Naturvårdsverket att samverka med i arbetet med prövningsärenden bedöms i första hand vara länsstyrelserna och Havs- och vattenmyndigheten. Samverkan med dessa myndigheter sker i dagsläget både genom övergripande strategisk samverkan på chefsnivå och genom kontakter på handläggarnivå i arbetet med samråd och tillståndsansökningar enligt miljöbalken. Av resursskäl kan det dock vara så att avstämningar inte alltid sker i den omfattning som är önskvärd.

4. Naturvårdsverkets fortsatta arbete

I det här kapitlet beskriver vi hur Naturvårdsverket kommer att arbeta vidare för att hantera de utmaningar och förväntningar som identifierats under uppdragets genomförande.

4.1 Kommunikation

Naturvårdsverket avser att

- se över den information som ges genom etablerade kanaler, så som hemsidan och yttranden.

Naturvårdsverket behöver tydligt kommunicera Naturvårdsverkets roll och varför myndigheten väljer att engagera oss i en specifik prövning. Vi bedömer att en tydligare information och kommunikation skulle kunna bidra till att undvika missuppfattningar som kan finnas gällande förväntningar på vårt deltagande, graden av samstämmighet med andra myndigheter samt hur Naturvårdsverket prioriterar bland inkommande ärenden.

En tydligare kommunikation skulle kunna innebära att se över Naturvårdsverkets externa hemsida och utveckla den information som finns gällande Naturvårdsverkets deltagande i prövningar. Vi kan på ett generellt plan tydligare redogöra för hur och varför Naturvårdsverket prioriterar olika prövningar och hur Naturvårdsverket samverkar med andra myndigheter i prövningar. I samband med att Naturvårdsverket lämnar skriftliga yttranden i en prövning skulle Naturvårdsverket också kort kunna redogöra för varför Naturvårdsverket valt att vara aktiv i prövningen. I viss utsträckning sker detta redan idag vid huvudförhandlingar men vi bedömer att det finns utvecklingspotential i denna fråga. Det är möjligt att det även skulle vara till nytta att redogöra för hur kontakter mellan myndigheter sett ut i ärendet. Naturvårdsverket bedömer att detta skulle kunna bidra till att ge olika aktörer ökad förståelse för de olika myndigheternas funktion, att myndigheterna har olika frågor att bevaka och arbetssätt gällande prioritering av ärenden.

Utöver detta har Naturvårdsverket i regleringsbrevet för år 2023 fått i uppdrag av regeringen att utveckla den vägledning som finns på myndighetens hemsida vad gäller miljötillståndsprövning och anmälan. Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2024. Genom att öka kunskapen generellt om de materiella miljökraven, om miljöprövningsprocessen och aktörernas olika roller i denna, hanteras

förväntningar på vad Naturvårdsverket och andra myndigheter ska och kan bidra med i enskilda prövningar.

4.2 Ändring av rutiner

Naturvårdsverket avser att

- se över interna styrande dokument
- vidareutveckla samverkan med andra myndigheter.

Av vår genomgång av ärenden som har gjorts i detta uppdrag framgår att Naturvårdsverket i de flesta fall som myndigheten deltar i miljöprövningar också är med i samrådet. Vikten av att komma in tidigt är även något som tydligt kommuniceras inom verksamheten genom muntliga instruktioner. Samtidigt kan vi konstatera att det inte tydligt framgår av de interna riktlinjerna för urval och handläggning av prövningsärenden att avsikten är att Naturvårdsverket ska gå in i samrådsfasen. Det som nu anges är att vi strävar efter att gå in tidigt i ärendena vi prioriterar, gärna redan i samrådsfasen. Det har också framförts synpunkter på att Naturvårdsverket förväntas delta i främst stora eller komplexa ärenden, i fler ärenden än idag och främst i ärenden som kan ge praxis. Utöver styrning från Riksdag och regering via rättsliga krav och instruktion styrs Naturvårdsverkets arbete med prövningar, sett till vilka prövningar myndigheten väljer att delta i, av de styrande dokumenten med prioriteringskriterier. Det kan därför finnas skäl för Naturvårdsverket att se över sådana styrande dokument för att säkerställa att de överensstämmer med hur myndigheten ska arbeta. Regelbunden översyn av sådana styrande dokument är motiverat eftersom det sker förändringar över tid både vad gäller till exempel teknik och miljöproblem. En översyn kan också vara motiverad mot bakgrund av de organisationsförändringar som gjorts under 2022 med en ny avdelning för planering, prövning och tillsyn.

Det har också framförts synpunkter om att Naturvårdsverket och andra myndigheter inte bör dubbelarbeta och att Naturvårdsverket förväntas samverka (mer) med andra myndigheter. Naturvårdsverket har samverkan med andra myndigheter i prövningsärenden där vi i många fall stämmer av deltagande och inställning för att undvika motsägelser eller dubbelarbete. Det finns också ett utvecklat samarbete i olika sakfrågor där myndigheterna delar med sig av kompetens.¹⁶ Utvecklande av samverkansprocesser är värdefullt av flera skäl och är enligt Naturvårdsverkets bedömning motiverat att arbeta vidare med, även om det inte utretts i vilken utsträckning eventuellt omotiverat dubbelarbete i dagsläget förekommer.

Ett sätt skulle kunna vara att ordna arbetsträffar där syfte med samverkan kan diskuteras och ge ett forum att dela goda exempel inom. Sådana tillfällen kan

---

¹⁶ Naturvårdsverket, Yttrande över SOU 2022:33 - Om prövning och omprövning – en del av den gröna omställningen (M2022/01389), 2022-11-11 (NV-06558-22), avsnitt 3.4 -

ordnas både internt för Naturvårdsverkets medarbetare och tillsammans med andra berörda myndigheter. Detta sker i viss utsträckning redan idag, exempelvis under hösten 2022 då Naturvårdsverket och länsstyrelserna anordnade ett seminarium om prövning. Ett annat sätt är Naturvårdsverkets deltagande i det regeringsuppdrag som länsstyrelserna har fått om att utveckla metoder och samverkansformer för samråd om projekt som syftar till minskad miljö- och klimatpåverkan (se kapitel 1.4). Vi anser att detta är ett viktigt uppdrag eftersom det kan bidra till att utveckla nuvarande och eventuellt nya samverkansformer, och avser att fortsätta aktivt bidra i uppdragets genomförande. Länsstyrelserna ska enligt uppdragsbeskrivningen inhämta synpunkter från andra relevanta myndigheter såsom Naturvårdsverket. Det innebär en möjlighet för Naturvårdsverket att informera om och utveckla hur myndigheten arbetar med och prioriterar deltagande i prövningsärenden idag. Det är också en möjlighet för Naturvårdsverket att utveckla samverkan med andra myndigheter. Länsstyrelsernas uppdrag ska redovisas senast den 31 december 2023.

4.3 Agerande vid samråd och förhandlingar

Naturvårdsverket avser att

- undersöka om det finns behov av tydligare yttranden och mer rimliga krav, och i sådant fall vilka åtgärder som behöver göras
- se över möjligheten att tydliggöra i enskilda fall behov av kompletterande samrådsunderlag
- arbeta för än högre enhetlig hantering utifrån styrande dokument.

Mot bakgrund av den kritik som förts fram gällande ökad tydlighet i yttranden och rimliga krav, avser Naturvårdsverket att, i ett första steg, undersöka om det finns fog för den kritiken. Det skulle exempelvis kunna ske genom att ett antal lämnade yttranden granskas internt med särskilt fokus på om argumentationen kan uppfattas som vag och om de krav som Naturvårdsverket föreslagit är rimliga. En sådan granskning bör omfatta ett representativt underlag, vilket innebär att yttranden från flera olika arbetsgrupper behöver ingå. Skulle en sådan granskning visa att det finns behov av utveckling av yttrandena och kravställning, på ett generellt plan eller endast avseende en viss arbetsgrupp, kan det bli aktuellt med ytterligare åtgärder. Åtgärderna behöver anpassas utifrån vilka slutsatser granskningen kommer fram till avseende hur tydlighet och rimlighet eventuellt brister i skriftliga yttranden. Det är till exempel skillnad på att öka tydligheten i yttranden genom att skriva mer begripligt och vid behov med en högre detaljrikedom.

Det har framkommit synpunkter om att Naturvårdsverket under samrådet förväntas delta mer aktivt och ge mer vägledning än idag. Naturvårdsverket strävar redan efter att vara så aktiv som möjligt i samrådet, men ibland utgör samrådsunderlaget ett hinder för detta. Ett sätt för att öka graden av aktivitet i samrådet är att

Naturvårdsverket blir tydligare med vad som krävs av sökanden i samrådet, det vill säga vilket underlag Naturvårdsverket behöver, för att myndigheten ska kunna bidra mer aktivt tidigt i processen. Därigenom skulle mottagarens förväntan på Naturvårdsverkets deltagande kunna bli än mer rimlig och förutsättningarna skulle öka för att underlaget motsvarar vad Naturvårdsverket behöver för att ge synpunkter tidigt i processen. Detta kopplar även till Naturvårdsverkets möjlighet till mer strukturerad vägledning som nämnts under kapitel 4.1.

Ett annat sätt att utveckla Naturvårdsverkets arbete med miljöprövningar är att fortsätta säkerställa en enhetlig hantering av ärendena och att vi arbetar i linje med styrande dokument. Säkerställande av en enhetlig hantering skulle beröra flera av de synpunkter som förts fram gällande samverkan och rollfördelning mellan myndigheter, vilka ärenden Naturvårdsverket deltar i samt på vilket sätt vi agerar i de ärenden vi prioriterar. Ett ytterligare säkerställande av en enhetlig hantering skulle kunna göras genom att, i än högre utsträckning än vad som redan sker, ha interna diskussioner om Naturvårdsverkets roll och vad det innebär att vara part. Under diskussionerna kan även goda exempel från deltagande i samråd lyftas fram, med fokus på lärdomar som skulle kunna appliceras även i andra ärenden. Sådana diskussioner kan hållas på myndigheten med viss regelbundenhet. På så sätt fångas nyanställda upp och det kan samtidigt ge stöd för mer erfarna handläggare som arbetar med prövningsärenden i olika branschgrupper. Även länsstyrelsernas regeringsuppdrag om att utveckla metoder och samverkansformer för samråd kan relateras till sådana diskussioner.

Källförteckning

Council of the European Union, *Proposal for a Council Regulation laying down a framework to accelerate the deployment of renewable energy*, 2022-11-24

Europeiska kommissionen, *Förslag till Europaparlamentets och Rådets direktiv om ändring av direktiv (EU) 2018/2001 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor, direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda och direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet*, COM (2022) 222 final av den 5 maj 2022

Naturvårdsverket. u.å. *Prövningsärenden - så arbetar Naturvårdsverket*.
<https://www.naturvardsverket.se/lagar-och-regler/provningsarenden/sa-arbetar-naturvardsverket> 2022-04-11

Naturvårdsverket, *Uppdrag att samla in och analysera statistik för miljötilståndsprövningen för år 2021. Redovisning av regeringsuppdrag från regeringsbeslut M2022/00161*, 2022-05-13 (NV-06961-21)

Naturvårdsverket, *Gemensam vägledning för miljöprövning och miljöbedömning. Redovisning av ett regeringsuppdrag*, 2022-06-20 (NV-09916-21)

Naturvårdsverket, *Yttrande över SOU 2022:33 - Om prövning och omprövning – en del av den gröna omställningen (M2022/01389)*, 2022-11-11 (NV-06558-22)

Regeringen (Miljödepartementet), *Kommittédirektiv – Översyn av relevant lagstiftning för att uppnå Sveriges klimatmål*, Dir. 2019:101, 2019-12-17

Regeringen (Miljödepartementet), ”Kommittédirektiv – En modern och effektiv miljöprövning”, Dir. M2020:862020-08-20.

Regeringen (Näringsdepartementet), *Uppdrag att utveckla metoder och samverkansformer för samråd om projekt som syftar till minskad miljö- och klimatpåverkan*, beslut 2021-09-02 (N2021/02286)

Regeringen (Miljödepartementet), *Kommittédirektiv – Tilläggsdirektiv till Klimaträttsutredningen (M 2019:05)*, Dir. 2021:50, 2021-06-23

Regeringen (Miljödepartementet), *Regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Naturvårdsverket*, Regeringsbeslut 2021-12-22. Tillgängligt via:
<https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=22200> 2022-09-28

Regeringen (Miljödepartementet), *Kommittédirektiv – Regeringens roll som prövningsmyndighet i en modern och effektiv miljöprövning*, Dir. 2022:26, 2022-04-07

SOU 2021:21, *En klimatanpassad miljöbalk för samtiden och framtiden*, delbetänkande av Klimaträttsutredningen

SOU 2022:21, *Rätt för klimatet*, slutbetänkande av Klimaträttsutredningen

SOU 2022:33, *Om prövning och omprövning – en del av den gröna omställningen*, slutbetänkande av Miljöprövningsutredningen